

לעילוי נשמת

מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

המשך מדף מ"ג

מכר לו בית או שדה אין מעיד לו עליה

מכר לו פרה או טלית מעיד לו עליה

ולבסוף העמידו את הדין הזה כך :

אדם שעבד את אחד מהדברים הללו לחובותיו. ואחר כך מכרם בלא אחריות, [כלומר שאם יטרפום מהלקוחות, לא ישלם להם אחרים תחתיהם]. ולאחר מכן בא אדם אחר, וטען שהדברים הללו שלו הם, וגזלום ממנו, והמוכר רוצה לבוא ולהעיד כנגד עדי המערער.

וכלל בידנו, שאין שעבוד חל אלא על דבר שמתפרסם שעבודו, כגון בית ושדה שהם נכסי שלא ניידים, אבל שעבוד מטלטלים כפרה וטלית אינו מתפרסם, ואינו חל כלל, [אלא אם כן משתעבדים אגב קרקע, כפי שיתבאר להלן].

ומעתה בית ושדה, מאחר שחל שעבודם, יש למוכר רווח בכך שיישארו ביד הקונה, כי כשהם בחזקת הקונה מכוח המוכר, הם גם בחזקת שעבודם לחוב המוכר, אבל אם יינתנו למערער, בעל חובו של המוכר לא יפרע מהם, ומאחר שיש למוכר רווח בכך שיישארו ביד הקונה, אם הוא בא לפסול את עדי המערער, הוא נוגע בעדותו.

ובדף מ"ה מבואר, שאין הדין הזה אלא כשאין למוכר קרקעות תחת ידו, ואף שבכל אופן לא יגבו ממנו את החוב, כי אין לו מהיכן לשלם זולת הקרקע הזו, נוגע הוא בעדותו, כי יש לו רווח בכך שיוכל בעל חובו לגבות ממנה, כי בזה לא יחשב הוא "לווה רשע ולא ישלם". אבל כשיש למוכר קרקעות תחת ידו, בעל חובו יגבה מהם, ולא מזו שמכר, ואם כן אין לו רווח במה שהיא נשארת ביד הקונה.

אבל פרה וטלית, מאחר שלא חל שעבודם, אין למוכר רווח בכך שיישארו ביד הקונה, כי גם כשהם בחזקת הקונה מכוח המוכר, לא יפרע מהם בעל חובו של המוכר, ומאחר שאין למוכר רווח בכך שיישארו ביד הקונה, אם הוא בא לפסול את עדי המערער, אינו נוגע בעדותו.

ולהלן יתבאר כמה דינים, שעל פיהם יתברר, שהחילוק הנ"ל בין בית ושדה לפרה וטלית, אינו קיים בכל המקרים :

דין א. מה שאמרנו שמטלטלים אינם משתעבדים לחוב, אינו אלא כשרוצה לשעבדם בפני עצמם, אבל הבא לשעבדם אגב קרקע חל שעבודם.

ואם כן, כשאדם מוכר פרה או טלית, ואחר כך רוצה להעיד כדי לבטל את עדות המערער, הרי הוא נוגע בעדותו, שמא שעבד אותם אגב קרקע, ורוצה לקיימם ביד הקונה שיישארו בחזקת שעבודם לחובו.

ומה שנתבאר שהמוכר פרה וטלית אינו נוגע בעדותו, אינו אלא כשנודע על פי עדים, שלא היתה לו קרקע מעולם.

וכתבו התוס', שבזמן הזה שרגילים לכתוב בהרשאות, "והקניתי לו ארבע אמות בחצירי", ויש בכך הודאת בעל דין שיש לו קרקע, אם כן, אפילו יעידו עדים שלא היתה לו קרקע, אין בכך כלום, ונידון כמי שיש לו קרקע, והרי הוא נוגע בעדותו אף לעניין מכירת פרה וטלית.

דין ב. לדעת רב פפא, המוכר שדה [או דבר אחר] לחבירו, **ונמצאת גזולה**, שאינה של מוכר, **הקונה חוזר וגובה מהמוכר** מה ששילם, **אף על פי שהיתה המכירה שלא באחריות**, אלא אם כן **הקונה מודה למוכר**, שהשדה אינה גזולה, ועדי המערער שקרנים או טועים. [ולדעת רב זביד כשמכר בלא אחריות, אין גובים ממנו, אף כשהקונה אינו מודה לו שהמערער שקרן].

ואם כן לדעת רב פפא, מה שנתבאר, שהמוכר פרה וטלית בלא אחריות, ואחר כך בא לבטל את עדות המערער, אינו נוגע בעדותו, אין זה אלא כשהקונה מודה למוכר שהם שלו, אבל כשאינו יודע אם מי האמת, מאחר שאם יטרפו ממנו, יגבה מהמוכר כדין מכירה באחריות, המוכר נוגע בעדותו. [ולדעת רב זביד בכל אופן שהיתה המכירה בלא אחריות, המוכר פרה וטלית אינו נוגע בעדותו].

דברים הכתובים בשטר שעבוד

מבואר בגמרא שהמשעבד מטלטלים אגב קרקע, כותב בשטר, **"ודלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרא"**.

טעם כתיבת "דלא כאסמכתא" – כיון שאין זו מכירה גמורה, ולא משכון, אלא שעבוד בעלמא, שאינו מתממש אלא אם לא יפרע החוב עד זמן מסוים, ודומה הוא בכך לאסמכתא [=האומר אם יארע כך וכך אתן לך], ומאחר שאסמכתא אינה קונה, צריך לחזק את השעבוד, ולכתוב שאינו כאסמכתא.

טעם כתיבת "ודלא כטופסא דשטרא" – טופסי שטרות הם דוגמאות של שטרות שביד הסופר, שלא נכתבו לגבות בהם, אלא להעתיק מהם נוסח השטרות, וכדי שיהא ברור שנכתב שטר זה לגבות בו, יש לציין בו שאינו טופס.

והסתפקו התוס', האם רק בשטר שמשעבד בו מטלטלים אגב קרקע, יש לכתוב "ודלא כאסמכתא", או אף בשטר שמשעבד בו קרקעות בלבד.

מה שכותבים בהרשאות

"ונתתי לו ארבע אמות בחצרי"

כשאדם כותב הרשאה לחבירו, ליפות את כוחו שיעסוק בממונו, מקנה לו את הממון אגב קרקע, וכותב בהרשאה "ונתתי לו ארבע אמות בחצרי", ונהגו לכתוב כן אף מי אין לו קרקע.

- **"מ משום שאין אדם שאין לו ארבע אמות בארץ ישראל.**

- **וי"מ משום שאין לך אדם שאין לו ארבע אמות לקברו.**

- **ורבינו תם מפרש**, שאף על פי שידוע שאין לאדם קרקע, מאחר שמודה שיש לו קרקע, הודאת בעל דין כמאה עדים, ומחמת הודאת בעל דין, מועיל הקניין אגב הקרקע שהודה שיש לו.

לתרומות ולהנצחות

לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית